

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

นานาประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ โลกไร้พรมแดน เป็น โลกแห่งสังคมข่าวสารที่ทุกประเทศในโลกเปรียบเสมือนเป็นสังคมเดียวกัน อนาคตของชาติขึ้นอยู่กับทรัพยากรบุคคลที่จะก้าวเข้าสู่สังคม ทรัพยากรบุคคลขณะนี้ก็คือเยาวชน หรือนักเรียนในปัจจุบัน แต่ปัจจุบันลักษณะของสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และเป็น ไปอย่างรวดเร็ว เปลี่ยนแปลงทั้งทางระบบเศรษฐกิจจากภาคเกษตรมาเป็นภาคอุตสาหกรรม มีการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ทางด้านการสื่อสาร การคมนาคมที่สะดวก ทำให้การรับวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามาอย่างรวดเร็ว การต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เมื่อคนปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ไม่ได้ ความไม่เป็นระเบียบก็ย่อมเกิดขึ้นเสมอ จึงก่อให้เกิดการขาดความมีระเบียบวินัยในสังคม ปัญหาเหล่านี้ยิ่งแก้ก็ยิ่งมีมากขึ้น โรงเรียนประถมศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมในการศึกษา เป็นแหล่งผลิตกำลังคนให้มีศักยภาพ เข้าใจถึงธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง มีความรู้ มีทักษะความสามารถที่จะปรับตนเอง ให้อยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีความสุข ครู ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ให้ลดน้อยลง โดยการให้การศึกษานำเหตุใช้ผลใช้มาตรการ ระเบียบวินัย ในการปกครองนักเรียน การแก้ไขปัญหาความประพฤติของนักเรียนที่อยู่ในความดูแลของโรงเรียน ทั้งในและนอกสถานศึกษาที่มีความจำเป็นที่ ผู้บริหารถือว่าจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเพื่อจะก่อให้เกิดมาตรฐานในการปฏิบัติร่วมกัน ระหว่างครูอาจารย์ ผู้เกี่ยวข้องกับนักเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยังเน้นในการจัดการเรียนการสอนให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้อำนาจคิดเป็นทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา อีกทั้งมีการประสานร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2542 : 5-12)

จากทิศทางการพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) กลยุทธ์แผนงานที่ 2 ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และจากข้อ 2.1 “ส่งเสริมและพัฒนาระบบการดูแลช่วยนักเรียนให้เข้มแข็ง โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น ฝ่ายต่างๆ ในโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชนร่วมมือกันในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน” (กรมสามัญศึกษา. 2545 : 65 – 66)

นักเรียนมีปัญหาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และขาดทักษะในการดำเนินชีวิต หรือมีปัญหาที่ยากต่อการแก้ไขยิ่งขึ้น ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเด็กเหล่านี้ยังไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือแก้ไข นักเรียนขาดการได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครูที่ปรึกษา และครูผู้สอน นักเรียนมีปัญหาทางพฤติกรรมการแสดงออกที่เบี่ยงเบนจากพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่างๆ มาก เช่น ขาดเรียน แต่งกายไม่เหมาะสม ก้าวร้าว ทะเลาะวิวาท ซึ่งพฤติกรรมของนักเรียนเหล่านี้จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาด้านความประพฤติซึ่งนักเรียนส่วนมากมาจากครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ การประกอบอาชีพของผู้ปกครองเป็นครอบครัวที่ไม่อยู่กับที่ มีการโยกย้าย พ่อแม่หย่าร้าง ดาย หรืออาศัยอยู่กับตายายที่ยากจน เด็กนักเรียนใช้ชีวิตอยู่ภายในโรงเรียนวันละไม่น้อยกว่า 8 ชั่วโมงจึงถือได้ว่า โรงเรียนควรจะเป็นสถานที่ที่ให้การศึกษาอบรม ทั้งด้านความรู้ ความสามารถและทักษะในการดำรงชีวิตในสังคม ดังนั้นครูจะต้องเป็นผู้จัดกิจกรรมที่หลากหลายให้เด็กได้เกิดการพัฒนารอบด้านที่ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล เพราะ โรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญ และผลจากการจัดการศึกษาจะเป็นเช่นใดนั้นขึ้นอยู่กับกปฏิบัติงานของโรงเรียนดังนั้น การแก้ปัญหา นักเรียนทางด้านพฤติกรรม จำเป็นต้องมีแนวทางการดูแลและพัฒนาเด็กนักเรียนที่ถูกวิธีโดยโรงเรียนต้องดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการสร้างวินัยนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

จากสภาพปัญหาในปัจจุบันนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความตระหนักในความรับผิดชอบและช่วยพัฒนาประเทศชาติด้านการให้การศึกษา เพื่อจะได้นำเอาความรู้ไปพัฒนาและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมผิดระเบียบวินัยของนักเรียน เป็นแรงจูงใจให้ผู้วิจัยต้องค้นคว้าข้อเท็จจริงได้เสาะแสวงหาข้อมูลว่า นักเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาล 4 วัดใต้โพธิ์คำ สังกัดสำนักงานการศึกษาเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ มีพฤติกรรมผิดระเบียบวินัยด้านใดมากน้อยตามลำดับ โดยอาศัยความร่วมมือของหลายฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะนักเรียนระดับประถมศึกษา ครู รองผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการ ศึกษานิเทศก์ เพื่อจะได้ระดมพลังสมองหา

แนวทางพัฒนาวิสัยทัศน์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาล 4 วัดใต้โพธิ์คำ สังกัด
สำนักงานการศึกษา เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสริมสร้างวิสัยทัศน์นักเรียนในด้านการแต่งกาย ด้านการรักษาความสะอาด และด้าน
การแสดงความรัก โดยกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์โรงเรียนเทศบาล 4 วัดใต้
โพธิ์คำ เทศบาลเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

ขอบเขตการวิจัย

การดำเนินงานด้านการเสริมสร้างวิสัยทัศน์นักเรียนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่าง
สร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างควมมีวิสัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนเทศบาล 4 วัดใต้โพธิ์คำ
ปีการศึกษา 2549 เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการ
วิจัย ดังนี้

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 7 คน ได้แก่

1.1.1 ผู้วิจัย

1.1.2 ครูโรงเรียนเทศบาล 4 วัดใต้โพธิ์คำ จำนวน 6 คน ที่สมัครใจเป็น

กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ประกอบด้วย

1) ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 คน

2) ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2 คน

3) ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 คน

1.2 ผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) เป็นผู้ร่วมวิจัยครูกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มผู้
ที่มีความสนใจสามารถให้ข้อมูลสำคัญได้ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย

1.2.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย 7 คน

1.2.2 ศึกษาในเทศก์เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จำนวน 2 คน

1.3 กลุ่มเป้าหมาย Target Group นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน

30 คน

2. กรอบการวิจัย

การดำเนินงานด้านการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ของนักเรียนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 4 วัดใต้โพธิ์คำ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้กำหนดกรอบในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

2.1 กรอบในการพัฒนา

การดำเนินงานด้านการเสริมสร้างวินัยนักเรียนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์กรณีโรงเรียนเทศบาล 4 วัดใต้โพธิ์คำ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ นั้นกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้ดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนปฏิบัติตามขอบข่ายซึ่งกำหนดกรอบในการพัฒนาวินัยนักเรียนไว้ 3 ด้าน ดังนี้

2.1.1 การแต่งกาย ได้แก่ การแต่งกายที่ถูกระเบียบของโรงเรียน และมีความเหมาะสมถูกกาลเทศะ วย

2.1.2 การรักษาความสะอาด ได้แก่ การรักษาความสะอาดของร่างกาย เครื่องใช้ส่วนตัว ห้องเรียน บริเวณโรงเรียน และสาธารณสมบัติทั่วไป

2.1.3 การแสดงความเคารพ ได้แก่ การแสดงความเคารพตามแบบมารยาทไทย ด้านการกราบและการไหว้

2.2 กรอบกลยุทธ์ในการพัฒนา

ในการพัฒนาโครงการการสร้างวินัยนักเรียนของนักเรียนเทศบาล 4 วัดใต้โพธิ์คำ โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา ดังนี้

2.2.1 กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Appreciation Influence Control : AIC) เป็นเทคนิคการประชุมวางแผนพัฒนางานของผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย มี 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 Appreciation : A คือ การทำให้ทุกคนให้การยอมรับและชื่นชมคนอื่น โดยไม่รู้สึกลัว และไม่มีการต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์กันและกัน

ขั้นที่ 2 Influence : I คือ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีอยู่ มาช่วยกันกำหนดวิธีการสำคัญหรือยุทธศาสตร์ที่จะทำให้งานเกิดความสำเร็จ

ขั้นที่ 3 Control : C คือ การนำเอายุทธศาสตร์มากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ เพื่อควบคุมให้เกิดการกระทำที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

2.2.2 การนิเทศภายใน เพื่อช่วยเหลือ แนะนำ สนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

3. วิธีการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยใช้กระบวนการทำงานที่เป็นวงจรการวิจัยแบบขดลวด PAOR ตามแนวคิดของเคมมิส และแม็คแท็กการ์ด (Kemmis and McTaggart) ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผลการปฏิบัติการ (Reflection) (ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. 2537 : 3-6 ; อ้างอิงมาจาก Kemmis and McTaggart. 1994 : 169-170) มาประยุกต์ใช้ร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในการวิจัย (Appreciation Influence Control) ดำเนินการเป็น 2 วงรอบ

4. ระยะเวลาในการวิจัย ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2549 - กุมภาพันธ์ 2550

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. วินัยนักเรียน หมายถึง การปฏิบัติตนด้านการอยู่ในระเบียบแบบแผน และข้อบังคับข้อปฏิบัติ

1.1 ด้านการแต่งกาย หมายถึง การแต่งกายดี สะอาด ถูกกาลเทศะ ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน คือ ชุดนักเรียน ชุดยูนิฟอร์ม-ลูกเสือ ชุดพื้นเมือง ชุดกีฬา จะเสริมสร้างบุคลิกภาพของผู้สวมใส่ ดูสง่างาม มีเสน่ห์ และแสดงถึงอุปนิสัย ฐานะความเป็นอยู่ การศึกษารสนิยม อารมณ์และจิตใจ สร้างความเชื่อมั่นสูงและเป็นที่ยอมรับจากบุคคลอื่น

1.2 ด้านความสะอาด หมายถึง ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีสุขนิสัยที่ดี ในการดูแลรักษาสุขภาพอนามัย ความสะอาดของตนเอง เครื่องใช้ส่วนตัว ทั้งขยะให้ถูกที่ และรักษาสาธารณสุขสมบัติทั้งในและนอกโรงเรียน ได้อย่างเหมาะสมสม่ำเสมอ

1.3 ด้านการทำความเคารพ หมายถึง การปฏิบัติตนตามแบบมารยาทไทย ด้านการกราบการไหว้ เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกถึงความเคารพ ความอ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ ถูกกาลเทศะ ทั้งทางกาย วาจา จิตใจ ได้แก่การเคารพสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การเคารพครู-อาจารย์และการเคารพผู้ใหญ่

2. การดำเนินงานด้านการเสริมสร้างวินัยนักเรียน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยของนักเรียน โรงเรียนเทศบาล ๔ วัดใต้โพธิ์คำ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Appreciation Influence Control : AIC)

3. กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Appreciation Influence Control : AIC) คือ กระบวนการที่ใช้เทคนิคการประชุมกลุ่มคนที่มีส่วนได้เสียกับเด็กที่มีความแตกต่างกัน ทางความคิดและประสบการณ์ มาประยุกต์ใช้ร่วมกันในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหา โดยบรรยากาศการประชุมต้องเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ ไม่มีความขัดแย้ง ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

3.1 ขั้นตอนสร้างความรู้ (Appreciation : A) หมายถึง ขั้นตอนที่ต้องทำให้ได้ที่เหมาะสมผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดยอมรับให้เกียรติและชื่นชมต่อคนอื่น แสดงความคิดเห็น และความต้องการในสิ่งที่ดีงาม โดยไม่มีความต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อกำหนดภาพความสำเร็จในอนาคตร่วมกัน

3.2 ขั้นตอนการสร้างแนวทางพัฒนา (Influence : I) หมายถึง ขั้นตอนการกำหนดภาพความสำเร็จในอนาคตหรือวิสัยทัศน์ของการดำเนินงาน แล้วหาวิธีการทำให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในขั้นตอนการสร้างความรู้ความเห็นพ้องต้องกันของกลุ่ม

3.3 ขั้นตอนการสร้างเสริมแนวทางปฏิบัติ (Control : C) หมายถึง การจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อนำหลักสูตรหรือกิจกรรมสู่การปฏิบัติ และจัดกลุ่มผู้ดำเนินงานรับผิดชอบ เพื่อควบคุมให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจัง

4. การนิเทศภายใน หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุน หรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก คือ การสอนหรือการสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านทั้งทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม ให้เต็มตามวัยและตามศักยภาพ โดยความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน

5. การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique) 3 มิติ หมายถึง

5.1 มิติเวลา หมายถึง ข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ครู และนักเรียนในการอบรมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในบางช่วงของวัน เวลาที่แตกต่างกัน

5.2 มิติสถานที่ หมายถึง ข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ ครูและนักเรียนในการอบรมเชิงปฏิบัติการ และครู-นักเรียนจากการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบบูรณาการต่างสถานที่กันอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

5.3 มิติบุคคล หมายถึง บุคคลผู้ให้ข้อมูลฝ่ายต่างๆ เช่น ครู นักเรียน ศิษยานิเทศก์ประชาชนช่วงชั้น มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องการอบรมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายในจากการประเมินผลการสังเกตและการสัมภาษณ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นการแก้ปัญหาและพัฒนาความมีวินัยในตนเองด้านการแต่งกาย การรักษาความสะอาดและด้านการแสดงความเคารพของนักเรียน โรงเรียนเทศบาล 4 วัดใต้โพธิ์คำ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานด้านการเสริมสร้างวินัยนักเรียน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองด้านการแต่งกาย ด้านการรักษาความสะอาด และด้านการแสดงความเคารพของนักเรียน โรงเรียนเทศบาล 4 วัดใต้โพธิ์คำ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์
3. เป็นข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนที่อื่นนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนด้านการแต่งกายด้านการรักษาความสะอาดและด้านการแสดงความเคารพต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY